

SAFRANBOLU'YA ÖZGÜ YÖRESEL KİMİ SÖZCÜK VE DEYİMLER (*)

Safranbolu'da yöresel olarak, çok eski yıllarda kullanılan bir kısım sözcük ve deyimler artık yavaş yavaş unutuluyor. Büyüklerden duyulan ve halen 50 yaşın üstündeki Safranboluluların çocukluk yıllarında kendilerinin de bazılarını kullandığı bu eski sözcük ve deyimlerden bir kısmı alfabetik sıra ile aşağıya çıkartılmıştır. Bunların hepsi sadece Safranbolu'ya özgü olmayabilir, başka yörelerde de kullanılabilir.

Safranbolu Hizmet Birliği yöneticileri, günümüzde tekrarlanmadığı için gelecekte tamamen unutulacak bu sözcüklerin, yayın organları "Müze Kent SAFRANBOLU" Gazetesinde yayınlanmasını uygun bulmuşlardır.

Sayın yöneticilere teşekkür eder, tüm Safranbolulu hemşehrileri, kendilerinin bildikleri, belleklerini yokladıklarında anımsayacakları, aşağıda yer almayan diğer sözcük ve deyimleri saptayarak, bu gazetenin yayın kuruluna göndermeye davet ederim.

Böylece Safranbolu'ya özgü deyim ve sözcüklerin çok büyük bir kısmının derlenmesine ve gelecek kuşaklara aktarılmasına olanak sağlanmış olacaktır. Saygılarımla,

KIZILTAN ULUKAVAK

- Aç tasır	: Acıkmış olarak
- Alak	: Bağ veya bahçe kulübesi
- Alasan karasan	: Nasıl olduğu bilinemedi
- Algun	: Kanalizasyon için taş kanal
- Ameden	: Hiç beklenmediği sırada
- Anadut	: Ucu üç çatal tarım aracı
- Ani, ani, ani...	: Şaşkınlığı dile getiren ünlem
- Arey	: Hayret veya ayıplama ifade eden ünlem
- Ayruk savu	: Kendine özgü, kimseye benzemeyen
- Azarmuk işitmek	: Azarlanmak
- Bahna	: Ahırda hayvan yemliği
- Bazlamaç suratlı	: Dolgun yüzlü
- Benirleme	: Uykuda veya beklenmedik anda dış etkilere ürkme
- Beşaret	: Çirkin ve tıpsız
- Buharı	: Oda içindeki odun dolabı
- Bükme	: Saçta yapılan kıymalı veya torba yoğurtlu kapalı pide
- Büvet	: İçine dışardan su doldurulan kuyu

(*) Müzekent Safranbolu Gazetesi'nin Eylül/1996 tarihli 8. sayısında yayınlanmış, daha sonra değerli araştırmacı yazar Sayın Aytekin KUŞ tarafından yapılan derlemelerle genişletilerek, 2003 yılında Safranbolu Belediyesi'nce "Safranbolu-Yöreye Özgü Sözcük ve Deyimler, Aile Lakapları, Kişilere Takma Adlar" adlı kitapta yer almıştır.

- Bildir	: Geçen yıl
- Cazi	: Kötü huylu kocakarı
- Cemeken	: Geveze
- Cıdavi	: Huysuz kadın
- Cıkgadara	: Pek az
- Cılgasuz	: Kötü huylu
- Cıngan baklavası	: Yufka ekmeği ve cevizle yapılan bir tatlı
- Cidak	: Zayıf, sıska kişi
- Cimit	: Susam
- Cinci hanı gibi olmak	: Etrafın düzensiz ve darmadağın olması
- Çapaçul	: Derbeder
- Çardak	: Salon, hol
- Çevürge	: Dolap veya pencere mandalı
- Çezinmek	: İş yapmaksızın dolanmak
- Çılpı	: Fasulyelerin üzerine kol saldığı ince uzun sopa
- Çırpma	: Cacık
- Çit	: Sepet
- Çötüre	: Küçük fıçı biçiminde ağaç su testisi
- Çükündür	: Pancar
- Dalbazlamak	: Gereğinden çok incelemek
- Debbüş dübbüş	: Seke seke, hoplayarak yürümek
- Delioğlan sarığı	: Bir hamur tatlısı çeşidi
- Depmuk atmak	: Tekmelemek
- Dış çardak	: Balkon
- Direcen	: Destek için kullanılan değnek
- Diyren	: Çatal uçlu tarım aracı
- Dokuz tabancalı	: Korkusuz veya korkulan kişi
- Eflani günü	: Pazartesi
- Eme yaramaz	: Faydası dokunmaz
- Emsüz	: Beceriksiz, güçsüz
- Enseri	: Çivi,
- Ensiran	: Tekneye yapışan hamuru kazıma aracı
- Evcüman	: Evine bağlı, ev işlerinde başarılı
- Evlek	: Sebze dikili dörtgen bahçe bölümü
- Evmek	: Acele etmek
- Eydişmek	: Tartışmak
- Ezme	: Marmelat
- Eşkenam etmek	: İmrendirmek
- Fesirengi	: Bordo renk
- Filke	: Musluk
- Firasetşüz	: Anlayışsız, izansız
- Fıştıdı	: Hafif , hoppa
- Fışırdamak	: Şımarıklık yapmak
- Gade	: Amcanın eşi, yenge
- Gakaç	: Sertlenmiş, donmuş
- Galan , garik	: Artık, bundan böyle
- Gaynamak	: Takılmak, rahatsız etmek
- Gesme gerim	: Mağrurluk veya düzgün ve düzenli bir ortam
- Gıygaşuk	: Bir kapı veya kapağın tam kapanmamış hali
- Girellik	: Kiler
- Godollanmak	: Olduğundan üstün görünmeye çalışmak
- Gonursu	: Yanan bezin çıkardığı koku

- Göbü	: Sade, kıymalı veya cevizli yağda kızarmış hamur açması
- Göve gelmek	: İneklerde gebelik başlangıcı
- Günücü	: Kıskanç
- Günölemek	: Kıskanmak
- Haluçka	: Haşlanmış hamurla yapılan bir yemek
- Harazalı	: Kavgacı, gürültücü
- Hasta sökel olmak	: Rahatsızlanmak
- Haşullamak	: Suda haşlamak
- Heleti nezir	: Bilinçsiz
- Höcceten gitmek	: Kalb sektesinden ölmek
- Hom hom etmek	: Homurdanmak
- Hora geçmek	: İşe yaramak
- Husa çekmek	: Merak etmek, endişelenmek
- Hüşge	: Şırası alınmış meyve posası
- Hüşgesi çıkmak	: Çok yorulmak, bitkin olmak
- İkıl cıkıl	: Hastalıkla sağlık arası, yarı sağlıklı bir yaşam
- İrasatı yetmemek	: Olgunlaşmamak
- İbi	: Hindi
- İçeri	: Evin odası
- İşşş	: Acı ya da üzüntü ünlemi
- İştane	: İşte burada
- İribını bilmek	: Erbap olmak
- Kalaklı	: Kendini beğenmiş
- Karık	: Ark şeklinde sebze dikili bahçe bölümü
- Kavurga	: Patlatılmış mısır
- Kayımhane	: Patiska bezi
- Kelem	: Lahana
- Keser ense	: Kalın ense
- Kiren	: Kızılçık meyvesi
- Kor	: Odun yığını
- Koravaz	: Kurumaya yüz tutmuş ağaç
- Kömüş	: Manda
- Kubuz atmak	: Böbürlenmek
- Künde	: Üzerinde et parçalanan kütük
- Küstüme	: Güğümlerin içine daldırılarak doldurulduğu su haznesi
- Kuzgunluk	: Dama çıkışı sağlayan kapak veya küçük kapı
- Maniye	: Domates
- Melhe	: Suyla gelen çok ince toprak ve ya mil
- Melhedüz gözlü	: İri gözlü
- Meymenetsüz	: Çirkin, nursuz, pasaklı
- Mısmıl	: Dinen yenilebilir hayvan
- Mıymıntı	: Kimseye hayrı dokunmayan hareketsiz ve pısırık kişi
- Musandıra	: Odalarda tavana yakın önü açık bölme
- Muşabak	: Pencere önündeki ağaç kafes
- Müzevür	: Huysuz, hiç bir şeyden hoşnut olmayan
- Naşba	: Maşrapa
- Nemenaçatın	: Neme lazım
- Oklavaç	: Oklava
- Öğevv..	: Seslenme ünlemi
- Örüsger	: Rüzgar
- Pedavra	: Damda kiremit yerine örtü olarak kullanılan ince tahta
- Pisleyeç	: Saç üzerinde pişen yufka ekmeği çeviren tahta araç

- Poyra	: Kiremit toprağından yapılan künk boru
- Sabahın ınrığı	: Çok erken saat
- San	: Ham, olgunlaşmamış meyve
- Saplı	: Kazan için büyük ve derin kepçe
- Sekme	: Eğimli bahçelerdeki teras
- Semet	: Oğlan evinde Cuma günü yapılan düğün töreni
- Sentür savuş	: Yalpalama
- Sergen	: Odalarda pencere üstündeki raf
- Sevüsüz	: Çirkin
- Sintesüz	: Yoz, insanlara uzak duran kişi
- Suluk	: Soba üstüne konan silindirik bakır su kabı
- Susak	: Yufka ekmek lokması
- Sümsüm mes	: Lastik içine giyilen topuksuz, ince, yumuşak, deri mes
- Süsmek	: Büyükbaş hayvanların kafalarıyla saldırması
- Sıracalı	: Öfkeli, kırıcı
- Şakşak	: Kapı tokmağı
- Şipşipi	: Yufka ekmeğı yağlama aracı
- Şişgün	: Şımarık
- Tabla	: Yere oturarak üzerinde yemek yenen yuvarlak sofa
- Tahtaboş	: Geniş oturaklı bahçe kanepesi
- Tarha	: Ot yolmaya (kesmeye) yarayan ucu kavisli bıçak
- Tavşut	: Elma kurusu
- Tebelleş olmak	: Askıntı olmak
- Tepserme	: Hamurun kısmen suyunun uçması
- Tettürük	: Çelimsiz, beceriksiz
- Tonra	: Vücudun su görmemiş kirli kısmı
- Tömek	: Hayat veya ahırdaki küçük pencere veya oyuk
- Tura	: Bahçe duvarı üstündeki tahta çatı
- Ufunetini almak	: Hararetini söndürme
- Umuru kubur etmek	: Çok müşkülpesent olmak
- Ur	: Ceviz kütüğü
- Varma-gelme	: Düğün sonrası kız ve oğlan evine karşılıklı ziyaret
- Yağır	: Kirden ve yağdan parlamış kumaş
- Yaslağaç	: Hamur açma tahtası
- Yanlık	: Ot doldurulmuş sedir minderi
- Yarılğan	: Döşeme tahtaları arasındaki açıklık
- Yayım	: Erişte, makarna
- Yazlık	: Geniş sofa
- Yeydana	: Direkler arası kerpiçle örülmüş ev duvarı
- Yüklü	: Hamile
- Yüklük	: Yer yataklarına ait büyük dolap
- Zıngıldamak	: Sabit durması gereken bir şeyin sallanması
- Zobu	: İri yarı adam
- Zovul zovul	: Sinsice
- Zövden	: Sessizce